Μια ανάρτηση στην ιστοσελίδα της ιταλικής πρεσβείας στην Αθήνα, που αναγγέλλει την πώληση ακίνητου περιουσιακού στοιχείου του ιταλικού κράτους στην Ελλάδα, ανασύρει μνήμες που αφορούν σε μια τραγική πτυχή της ελληνικής Ιστορίας, αυτής της εξόντωσης του εβραϊκού στοιχείου της Θεσσαλονίκης στην Κατοχή. Η κυβέρνηση της Ιταλίας βγάζει σε πλειστηριασμό στη Θεσσαλονίκη την περίφημη Βίλα Ολγα, στην οδό Βασιλίσσης Ολγας, αρχιτεκτονικό σύμβολο μιας εποχής αλλά και κτίριο με βαρύ ιστορικό φορτίο. Το ποσό εκκίνησης, σύμφωνα με την ανακοίνωση, ορίστηκε στο 1.500.000 ευρώ, που πιθανότατα θα ανέβει και μπορεί να φτάσει ψηλά, καθώς το οικόπεδο θεωρείται «φιλέτο» και το κτίριο κόσμημα. Ομως, η ιστορική και συναισθηματική αξία του δεν μπορούν να αποπληρωθούν με χρήματα και ακόμα πιο δύσκολα θα απαλειφθεί η λαμπρή σελίδα ανθρωπιάς και γενναιότητας που γράφτηκε στο εσωτερικό του. Εκεί, όπου στεγαζόταν το ιταλικό προξενείο, λειτούργησε στην Κατοχή «εργαστήριο σωτηρίας» για αρκετούς Εβραίους της πόλης.

Ο πρόξενος Γουέλφο Ζαμπόνι εξέδιδε πλαστά έγγραφα που εμφάνιζαν σαν ιταλικής καταγωγής Ελληνες Εβραίους, οι οποίοι γλίτωναν έτσι τη μεταφορά και εξόντωσή τους στο Αουσβιτς. Και έσωσε αρκετούς.

Η 19χρονη τότε Ντρίτα Τζίομα, ιταλομαθής φοιτήτρια της Νομικής Σχολής και γραμματέας του Ζαμπόνι, ήταν αυτή που συνέτασσε τις ταυτότητες, οι οποίες εμφάνιζαν τους Ελληνες Εβραίους ως έχοντες μακρινή ιταλική καταγωγή και λειτουργούσαν ως «ausweis», για να περάσουν οι κάτοχοί τους στην ιταλική ζώνη κατοχής και να αποφύγουν τα κρεματόρια.

«Ολα γίνονταν σε συνθήκες απόλυτης μυστικότητας. Ο πρόξενος δεν μιλούσε ποτέ γι' αυτό που κάναμε. Ο κάθε ένας ήξερε τη δουλειά του. Ο άνθρωπος που είχε τις επαφές με τους έγκλειστους στο γκέτο Ελληνες Εβραίους ήταν ο Λουτσίλο Μέρτσι, στρατιωτικός ακόλουθος και γερμανομαθής. Φτιάχναμε ψεύτικα έγγραφα ότι δήθεν η γιαγιά κάποιου Εβραίου ήταν Ιταλίδα και άλλα τέτοια. Μετά, ο Μέρτσι έπαιρνε τους κατόχους τους με το αυτοκίνητό του και τους πήγαινε μέχρι το Πλατύ Ημαθίας, που ήταν η τελευταία ζώνη ελέγχου των Γερμανών και τους περνούσε στην ιταλοκρατούμενη περιοχή...», είχε δηλώσει παλαιότερα στην «Κ» η Ντρίτα Τζίομα.

Στις 16.4.2019 και με αφορμή τον πλειστηριασμό, επικοινωνήσαμε και πάλι με τη συνεργάτιδα του Ζαμπόνι, η οποία στα 97 της χρόνια πλέον, αλλά έχοντας σε άριστη κατάσταση τα λογικά της, ζει σε μικρή απόσταση από τη Βίλα Ολγα. Συγκινήθηκε όταν την ενημερώσαμε για την εξέλιξη.
«Ηταν πολύ όμορφο κτίριο, αλλά τώρα είχε φτάσει στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Καλά κάνουν λοιπόν και το πουλάνε, τουλάχιστον έτσι θα σωθεί», μας είπε και εξήρε και πάλι τη γενναιότητα και την αποφασιστικότητα του Ζαμπόνι.

Με την απελευθέρωση η Βίλα Ολγα συνέχισε να λειτουργεί ως προξενείο της Ιταλίας έως τα μέσα της δεκαετίες του 1950, οπότε και η διπλωματική αποστολή μεταφέρθηκε σε άλλο κτίριο. Εκτοτε, αφέθηκε στη φθορά του χρόνου έχοντας στα σπλάγχνα της το βαρύ ιστορικό φορτίο που επωμίστηκε στις δύσκολες μέρες της Κατοχής.

Εξαιτίας οικονομικών δυσκολιών και της αδυναμίας συντήρησης του κτιρίου, το ιταλικό κράτος αποφάσισε να την πουλήσει και πέρυσι κυκλοφόρησαν φήμες ότι πουλήθηκε σε κοινωφελές ίδρυμα της Αθήνας. Φαίνεται, όμως, ότι οι προσπάθειες, αν επιχειρήθηκαν, δεν καρποφόρησαν, ούτε όμως και ο Δήμος Θεσσαλονίκης, που ενδιαφέρθηκε, μπορούσε να διαθέσει τόσα χρήματα για να την αγοράσει. Ετσι, η ιταλική κυβέρνηση τη βγάζει σε πλειστηριασμό, με τους ενδιαφερόμενους να έχουν προθεσμία υποβολής εγγράφων για τη συμμετοχή έως τις 2 Μαΐου.

Εκτός συγκλονιστικού απροόπτου η ιστορική βίλα αλλάζει χέρια. Οπως και αν χρησιμοποιηθεί στο μέλλον, τίποτα δεν μπορεί να σβήσει τα όσα έγιναν στο εσωτερικό της, εκείνη τη δύσκολη εποχή.

ΠΗΓΗ: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 17.4.2019

Phoca PDF